

NORGES INDSKRIFTER

MED DE ÆLDRE RUNER.

UDGIVNE

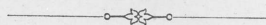
FOR

DET NORSKE HISTORISKE KILDESKRIFTFOND

VED

SOPHUS BUGGE.

I.

CHRISTIANIA.

A. W. BRØGGERS BOGTRYKKERI.

1891—1903.

50. Gjersvik.

Literatur. Magnus Olsen, En indskrift med ældre runer fra Gjersvik (Tysnesøen) i Søndhordland (Bergens museums aarbok 1914—15 nr. 4), Bergen 1914. — G. Birkeland, Maal og minne 1915 S. 234 f.

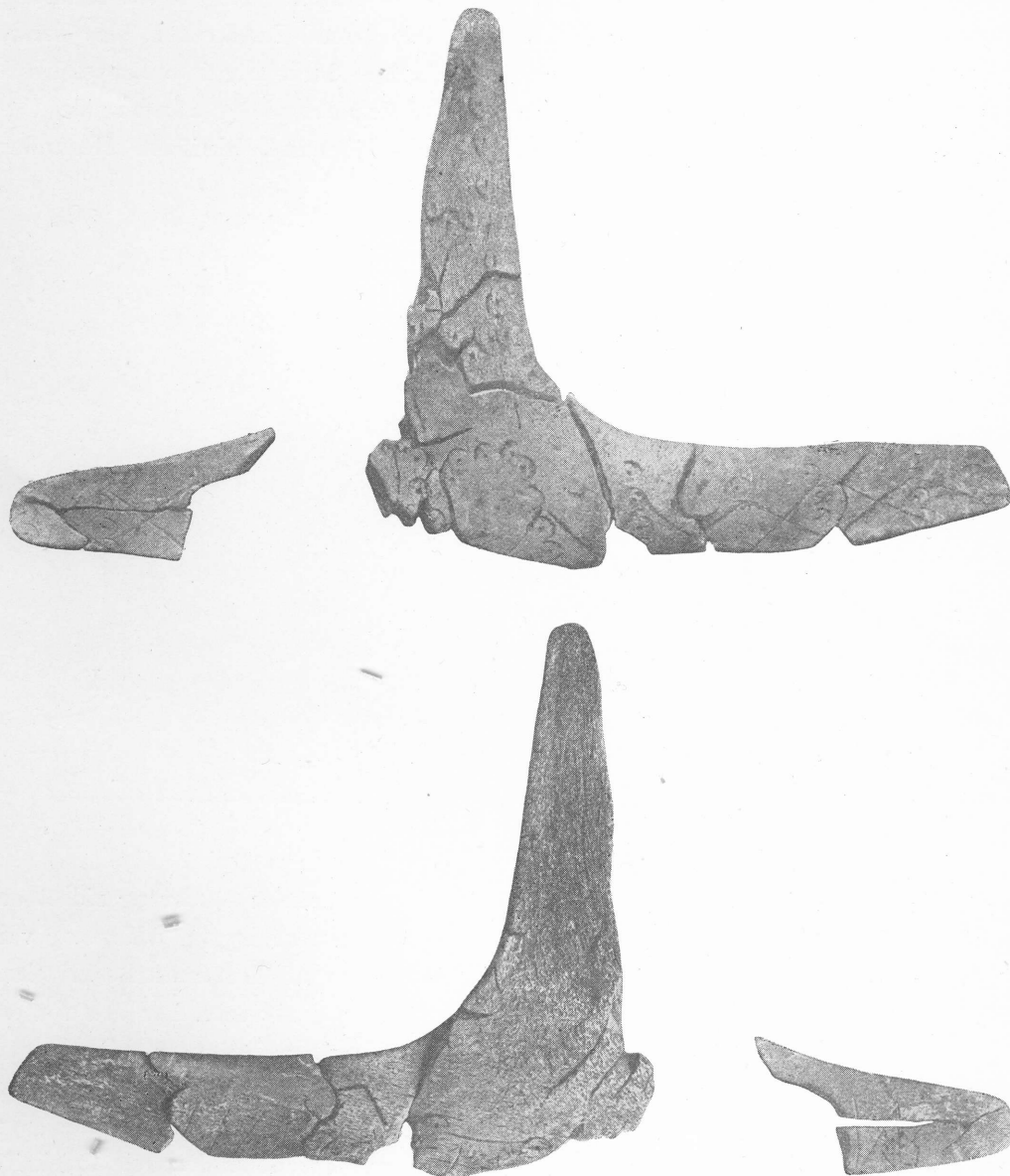
Grundlag for Behandlingen. Undersøgelse af Originalen ved Professor Haakon Schetelig og Udgiveren.

Tegninger. Kjøtkniven fra Gjersvik efter Fotografi af Originalen i dens nuværende Skikkelse; seet fra 2 Sider; omtrent $\frac{1}{1}$ (S. 641). Kjøtkniven efter Tegning, udført af Frøken M. Abel under Tilsyn af Professor Haakon Schetelig og (for det nu tabte Partis Vedkommende) med Benyttelse af Rids og Optegnelser af Udgiveren; omtrent $\frac{1}{1}$ (S. 642).

Ved Kandidat Eyvind de Lange's Udgravning af en Gravhaug paa Gaarden Gjersvik¹⁾, Matr. Gaards-Nr. 97. 98 i Tysnes Sogn, Tysnes Herred, Søndhordland, fremkom Sommeren 1913 en med Runer beskreven Gjenstand,

¹⁾ Om Gaardnavnet (udt. *Jærsvik*, skr. *Gyrissuik* Dipl. Norv. X 25. 27, 1327) se Norske Gaardnavne XI S. 171.

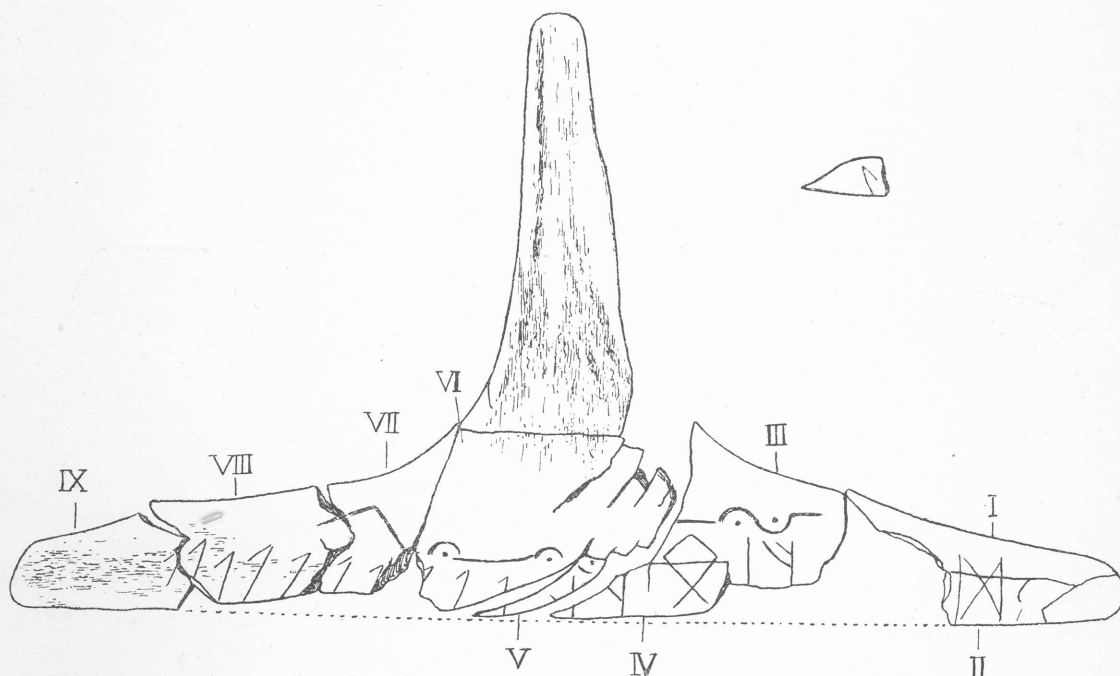
en saakaldt »Kjotkniv« med Skaft¹⁾. Denne er fra arkæologisk Side belyst af H. Schetelig i hans »Arkeologiske tidsbestemmelser« i nærværende Værks Bd. III (S. 33 ff.), og yderligere Behandling af Gjersvik-Fundet kan ventes fra E. de Lange i »Bergens museums aarbok«. Om Gjenstandens Dimensioner giver Afbildningerne

og de nedenfor meddelte Maal fornødne Oplysninger. Gjersvik-Kniven tilhører Bergens Museum (Nr. 6700).

1) Et lidet Benstykke fra samme Gravfund, hvorpaa sees det øverste af Runen Γ | (eller en Del af Runeradens 13de Rune, det sjelden paatrufne Vokaltegn \mathcal{J}), kan ikke have tilhørt Kjotkniven. Stavens Afslutning oventil og Kvistens Afslutning nedentil er fuldt tydelig. Runen er medtagen paa Tegningen S. 642. Strengt taget burde den have faaet sit eget Numer: »Gjersvik-Indskriften B«. Det er vel ikke rimeligt, at Indridningen paa dette lille Stykke skal opfattes som Del af et Ornament. En Γ -Rune her kan være at sammenligne med de 10 Γ -Runer, som udgjør Gjersvik-Kjotknivens sidste Afsnit.

Ved venlig Imødekommenhed af Professor Schetelig har jeg kunnet have Gjersvik-Indskriften i længere Tid til Undersøgelse i Kristiania Oldsagsamling. Medens Indskriften var udlaant hid, var den under en Flytning i Oldsagsamlingen (Høsten 1913) udsat for det sørgelige Uheld, at etpar af de med Runer beskrevne Benstykker (III og IV) gik tabt. Til al Lykke havde imidlertid Professor Schetelig underkastet Runerne en indgaaende Undersøgelse, førend Indskriften blev sendt til Kristiania. Resultatet heraf har han i Korthed meddelt mig i to Breve, hvortil jeg senere skal komme tilbage. Høsten 1913 har fremdeles nærværende Ud-giver anvendt længere Tid paa en Undersøgelse af Gjersvik-Indskriften. Herunder

har han nedskrevet de følgende Bemærkninger om de enkelte Runer og ridset en Tegning af den hele Indskrift. Denne Tegning var ganske flygtig udført og var udelukkende bestemt til eget Brug under Udarbejdelse af Runernes Beskrivelse. Efterat imidlertid et betydeligt Parti af Indskriften er gaaet tabt, har den for en stor Del maattet afgive Grundlaget ved Indskriftens Udgivelse. Heldigvis var disse Optegnelser saa fyldige (bl. a. med Hensyn til Oplysninger om de enkelte Runers Størrelse og indbyrdes Afstand), at de paa flere Punkter har kunnet give sikker Retledning ved Udførelsen af den Tegning, som meddeler den hele Indskrift i den Skikkelse, hvori den blev fremdragen Sommeren 1913.

Indskriften var ved sin Fremkomst fuldstændig paa etpar Runer nær. Baade Begyndelse og Slutning var (og er) bevaret. Dens 17 eller 18 Runer, som skal læses fra høire mod venstre, og hvis Høide ikke overskrider 9 Mm., var fordelte paa 9 Stykker (her betegnede som I— IX). I det følgende gjengiver jeg overalt Runerne i de Former, som de vilde have havt i Skrift fra venstre mod høire.

Stykke I og II slutter fuldstændig sammen. Omtrent $\frac{1}{3}$ af Rune 1 $\text{N} \text{d}$ findes paa I, Resten paa II.

Paa II sees foran R. 1 \mathfrak{M} en liden buet Linje, som vender Aabningen fremover mod Indskriftens Begyndelse. Nedentil gaar den over i en tilfældig langagtig Fure. Oventil naar den ikke helt op til Bruddet. Den er ligesaa tydelig indridset som de sikre Runetræk og kan vistnok læses som **k**. Dette er dog ikke meget rimeligt; som \leftarrow -Rune vilde Tegnet have en temmelig uregelmæssig Form, og det maatte desuden opfattes som »Venderune«. Dertil kommer, at en Læsning **k** foran Rune 1 \mathfrak{M} **d** i sproglig Henseende vilde være noget betænkelig. Jeg anser altsaa Tegnet for ridset, men snarest uden sproglig Betydning. Om det har nogen anden Betydning end sproglig, kan jeg ikke afgjøre.

Rune 1 \mathfrak{M} **d**, af lidt uregelmæssig Form. Alle Linjer er buede, naar undtages den, som skraaner ned fra høire til venstre, og som oventil skjærer høire Stav og nedentil ikke naar helt ind til venstre Stav. Den anden Skraastreg naar ind til høire Stav lidt ovenfor Basis. Runen er henved 9 Mm. høi og 6 Mm. bred.

Derpaa manglede et større Stykke mellem I/II og (det tabte Stykke) III/IV. Heldigvis sluttede I oventil ind til III, saaledes at det manglende Stykke omtrent kunde bestemmes. Mindste Bredde af dette i Indskriftlinjen var 8 Mm. Her har altsaa været Plads til én bred Rune eller to smale Runer (tællt som R. 2). Den manglende Rune (eller: den sidste af de to manglende Runer) maa have staaet i en ganske betydelig Afstand fra følgende Rune \mathfrak{F} , idet dennes største Afstand fra Bruddet foran (til høire) var 6 Mm. Den Rune, som har gaaet umiddelbart foran R. 3 \mathfrak{F} , har neppe havt Kvist oppe til venstre og har altsaa efter al Sandsynlighed ikke været et mod venstre vendt \mathfrak{F} **f**, \mathfrak{F} **a**, \mathfrak{P} **w**, \mathfrak{J} , \mathfrak{Y} **R**, \mathfrak{Z} **p**, \mathfrak{U} **t** eller \mathfrak{U} **I**; man maatte nemlig vente, at Spor af en saadan Kvist havde været bevaret, da det oventil var hele 6 Mm. fra Bruddet til \mathfrak{F} .

Hvis der har staaet én bred Rune paa det tabte Stykke, ligger det af sproglige Grunde nærmest at søge et Vokaltegn eller \mathfrak{R} (d. e. *in*). Der bliver da snarest Tale om \mathfrak{U} **u**, som vilde passe udmærket til Bruddets Begrænsning, idet Brudkanten nedentil nærmede sig den følgende Runes Stav. En \mathfrak{I} -Rune (*i*) alene vilde vel være for smal, og \mathfrak{F} **a** er, som ovenfor nævnt, vistnok udelukket. Af de andre Vokaltegn synes \mathfrak{X} **o** (der paa et følgende Sted er 7 Mm. bred) for bred til, at denne Rune netop skulde have faaet Plads paa det manglende 8 Mm. brede Stykke. Man skulde ogsaa vente, at den følgende Rune \mathfrak{F} **f** var anbragt nærmere en \mathfrak{X} -Rune, da senere i Indskriften Afstanden mellem \mathfrak{X} og den følgende Runes Stav kun er 5 Mm. Runen \mathfrak{M} **e** skulde nok have kunnet faa Plads her, om den havde havt \mathfrak{M} -Runens Bredde (6 Mm.); men den maatte da have staaet i en Afstand af høist 4 Mm. fra \mathfrak{M} og mindst 6 Mm. fra \mathfrak{F} .

Foran \mathfrak{F} saaes et vistnok tilfældigt Hak i Brudkanten. Det stod for lavt nede til at kunne have været det øverste af Kvisten paa \mathfrak{I} **n** (vendt mod venstre). Jeg har betegnet det som ikke udelukket, at det kan have været den yderste (venstre) Del af en mod venstre vendt \mathfrak{V} **n** eller \mathfrak{I} .

Paa III var R. 3 \mathfrak{F} **f** nogenlunde fuldstændig bevaret. Endepunktet nedentil saaes dog ikke. Nederste Kvist buet.

Lidt nedenfor nedre Kvists Endepunkt gik nedover en uregelmæssig grund Streg af en anden Karakter (svagere) end de sikre Runerids. Denne Streg var sikkert ikke ridset.

Derpaa saaes paa samme Stykke den øvre Del af en lodret Stav (R. 4), som oventil gik over i en tilfældig Sprække, saaledes at dens Begrænsning her

ikke var tydelig. Formodentlig har Staven været bestemmende for Sprækkens Retning. Nedentil manglede et stort Stykke af Staven. Læsningen | i forekom baade Prof. Schetelig og mig overveiende sandsynlig (om end þ þ ikke vilde være udelukket). Der syntes ikke at kunne have været Kvist paa Midten, og slet ikke oventil.

Stykke IV sluttede oventil ind til III, saaledes at den paa begge Stykker fordelte R. 5 $\text{X} \circ$ (7 Mm. bred) var fuldstændig bevaret.

Efter denne Rune fulgte en svagt ridset lodret Streg, hvorefter et enkelt Spor ovenfor Bruddet skimtedes (ganske lidet høiere end venstre Hjørne af X). Den naaede ned til i Linje med de omgivende Runers Basis. Stregen, som var svagt buet, var sikkert ridset med Instrument, men syntes ikke at have været ment som Runetegn.

Derpaa saaes en ufuldstændig Rune (R. 6) þ þ, hvis hele øvre Parti manglede. En stor Del af Staven og af nedre Skraastreg var bevaret. Staven kunde følges fra Udgreningspunktet $3\frac{1}{2}$ Mm. op imod det Sted, hvor øvre Skraastreg skulde have naaet ind til Staven.

Til venstre for den ufuldstændige þ-Rune saaes (paa Stykke IV) det nederste af en Stav (R. 7). Fortsættelse — dog ikke umiddelbar Fortsættelse — findes paa det lille smale Stykke Nr. V, der, ligesom det følgende af Indskriften, endnu er i Behold. En Skraastreg oppe til høire for Staven, som har adskillig Lighed med Kvisten paa 1, er kun en stærkere fremtrædende Linje i det buede Ornament. R. 7 synes saaledes at være | i. Havde Staven havt Kviste, maatte disse have været synlige.

Omtrent midt paa V, i nedre Kant, sees en svagt Streg, som skraaner op mod venstre. Den synes at være tilfældig. Den kan ikke have været det øverste Parti af en mod venstre vendt þ-Runes Kvist, da Fortsættelsen i saa Fald maatte have været synlig paa IV.

Derpaa følger paa Benstykkets Midtparti (VI) øverste Del af R. 8 I I . Kvisten er fuldstændig bevaret. Af Stavens nedre Del sees et mindre Stykke paa V.

Med denne Rune indledes et Afsnit af Indskriften, som synes udelukkende at bestaa af I -Runer, hvis Stav er mere eller mindre buet og foroverhældende. Deres Tal turde sikkert være 10. I det følgende numererer jeg dem I (1), o. s. v.

Paa Stykke VI forekommer videre: R. 9 I (2), ufuldstændig nedentil. I Bruddet til venstre skimtes den øvre Del af R. 10 I (3). En større Del af Kvisten er bevaret oventil.

Med næste Stykke, VII, begynder Kjøtknivens Overflade at opvise grovere Furer, og Runestregene er i Overensstemmelse hermed grovere.

I Bruddet til høire paa VII skulde man efter den indbyrdes Afstand ellers mellem I -Runerne i Indskriftens sidste Del vente R. 11 I (4). I Virkeligheden finder man, som jeg tror, et sikkert Spor af Kvisten i en langagtig Fure, hvis Retning er forskjellig fra Retningen af de talrige tilfældige Furer, som gaar parallelt med Kjøtknivens Egg. Man tør vistnok ogsaa finde Spor af en Stav lige i Bruddet, hvor dette har en ganske lige Retning et kortere Stykke. I er altsaa her overveiende sandsynlig.

Paa VII sees videre en tydelig, nedentil ikke ganske fuldstændig I -Rune (5), R. 12.

Stykke VIII har 4 sikre ᚱ-Runer, R. 13—16, ᚱ (6)—ᚱ (9), hvoraf ingen med Bestemthed kan sees at være afsluttet nedentil.

Paa IX findes lige ved og i Bruddet en Rune, som sandsynlig har været R. 17 ᚱ (10). Staven, hvis Afslutning nedentil sees, kan følges tydelig op til Bruddet, som derpaa et Stykke synes at falde sammen med Runestaven. Et Spor af ᚱ-Runens Kvist har man vistnok i selve Bruddet, idet dettes Rand paa et kortere Stykke synes at falde sammen med Kvisten.

Gjersvik-Indskriften har saaledes bestaaet af følgende 17 (eller 18) Runer, som her gjengives i de ved Skrift fra venstre mod høire anvendelige Former¹⁾:

		5		10		15		
ᚾ	*	[* ?]	ᚱ	ᚱ	ᚱ	ᚱ	ᚱ	ᚱ
d	*	[* ?]	f	i	o	ᚱ	i	i

I denne Læsning er Professor Schetelig enig. Han skriver ²⁵/₈ 1913: »De sikre tegnene er [vendt om mot venstre] ᚾ...ᚱᚱᚱᚱᚱ²⁾, men desuten ogsaa 10 like tegn, slik ᚱ, efter hverandre.« Senere skriver han (²⁵/₁₀ 1913), efter at være bleven gjort bekendt med min Opfatning af Indskriften: »I læsningen er jeg fuldt ut enig, bare at jeg ikke kan erindre om jeg er fuldt ut overbevist om den sidste | (efter fiob); ᚱ tror jeg er rigtig, og de andre tegnene er jo utvilsomme.« Det er af Vigtighed, at vi saaledes stemmer overens i Opfatningen af Runerne paa de senere tabte Stykker III og IV. Vi tør derfor tro, at intet væsentligt er gaaet tabt for Videnskaben ved det beklagelige Uheld, som Gjersvik-Kniven har været udsat for.

Gjersvik-Indskriften synes at falde i to Afsnit, R. 1—7 og R. 8—17 (de 10 l-Runer). Det sidste Afsnit indeholder efter al Sandsynlighed magiske Runer. Ogsaa fra andre Runeindskrifter (f. Eks. Lindholm-Indskriften, se S. 600, 625) kjendes den Eiendommelighed, at en Rune gjentages flere Gange i magisk Hensigt. Efter sit Indhold synes da Gjersvik-Indskriften at slutte sig nøie til den i 1908 fremdragne Runeindskrift, ligeledes paa en Kjøtkniv, fra Fløksand i Nordhordland, Nr. 51 i det følgende.

Hvad de 7 eller 8 Runer angaar, som danner Indskriftens første Afsnit, turde det med det forhaandenværende Materiale være umuligt at komme til et sandsynligt Resultat. Indtil nye Fund maaske engang i Fremtiden vil bringe Løsningen, vil vi vel her maatte nøie os med mere eller mindre nærliggende Muligheder, som vi har at veie mod hinanden.

Det fortjener Opmærksomhed, at denne Del af Indskriften indeholder en Runeforbindelse, som kan tilfredsstillende den urnordiske Lydlæres Krav. Den bevarede Del af Afsnittet R. 1—7 d * [*?] fiob i danner en udtalbar Runeforbin-

1) Her er intet Hensyn taget til det indridsede Tegn foran R. 1 og til den svage Stav (neppe | i) mellem R. 5 og R. 6.

2) [De to sidste Runer tegner han ufuldstændige oventil. — Schetelig opfører altsaa her den svage lodrette Streg mellem R. 5 og R. 6 blandt Runerne.]

delse, og det er saaledes muligt, at man har med virkelige, fuldstændig skrevne Ord at gjøre. Saavidt jeg kan se, taler dog intet med Bestemthed for denne Opfatning. Hverken er en Endelse -(i)opi umiddelbart indlysende, og heller ikke kan der foretages en Ordadskillelse, som tør siges at ligge nær efter den urnordiske Orddannelseslæres og Formlæres Regler. Man maatte vel i Tilfælde snarest tænke paa en Nominal- eller Verbalaffedning paa -iō- (hvortil 3. Pers. Ental Præs. Ind. -iōþ); men om man indlod sig paa en Gjetning ud fra denne Forudsætning, vilde man paa én Gång maatte gaa udenfor det overleverede, og man maatte vel samtidig prøve paa at forklare Slutningen af dette Afsnit — og mulig tillige Begyndelsen — under Antagelsen af forkortet Skrivemaade.

R. 3—6 **fiop** tør man vel ikke forstaa som 3. Pers. Ental Præs. Indik. af et \bar{o} -Verbum $*fi(j)\bar{o}n$ »at hade«. Ellers kjendes kun et germansk $*fi\bar{j}en$ i denne Betydning: gotisk *fijan*, oldhoitysk *fiĵen*, angelsaks. *fēon*, oldn. *fjá* (Torp-Falk, Wortschatz d. Germ. Spracheinheit S. 240). Hvis man vovede at tolke **fiop** som »(han, hun) hader«, kunde man vistnok minde om, at Verbet *fiask* i Skirnismál 33 forekommer i en med magiske Runer forbunden Galder: *þik skal Freyfr fiask* »dig skal Frøi hade«, og at Brugen af Præsens Indik. vilde have tilsvarende i Formelen *Óðinn á yðr alla*¹⁾. Fremdeles kunde man i Overensstemmelse med denne Formel udfylde R. 7 i til i(awir) = got. *izwis* »eder«, og da Gjenstanden har tilhørt og været brugt af en Kvinde, kunde man, da Dyrkelsen af Diserne synes at have været eiendommelig for Kvinderne, i Indskriftens Begyndelse søge Ordet oldn. *dis*, Subjekt for Verbet **fiop**. I en Anraabelse, som i oldnorsk Form vilde have lydt *Dis fjár yðr*²⁾, kunde det af Situationen have været klart, hvortil Pronomenet viste hen, ligesom i den ovenfor nævnte Paakaldelse af Odin før Slaget. Imidlertid vilde Entalsformen her gjøre Vanskelighed, da Diserne ellers pleier at optræde flokvis³⁾, og dertil kommer saa, som allerede antydet, det betænkelige i at antage et urnordisk Verbum $*fi(j)\bar{o}n$.

Andre, vistnok ligesaa usikre, Formodninger om Gjersvik-Indskriftens første Afsnit er under stærke Forbehold fremsatte af Ad. Noreen (i Brev af 9/1 1915) og af G. Birkeland (Maal og minne 1915 S. 234 f.).

Noreen foreslaar at læse og tolke R. 1—7 saaledes: »d[u]fiō .(skiljetecken) þi. Dufiō sammanställer jag med isl. *dúfa* 'trycka ned', no. dial. *duwa* 'klämma till', isl. *dýfa* 'trycka ned (i vatten)', fris. *dufen* 'trycka, stöta', sloven. *dupati* 'slå på något ihåligt', czech. *dupati* 'stampa', serb. *di'piti* 'slå med buller', no. dial. *dyvja* 'smäcka till'. Det är då 1. sg. pres. ind. av ett urgerm. *dufjōn* eller möjligen av ett mot no. dial. *dyvja* (*duvde*) direkt svarande *dufjan* (i så fall med -ō som äldre stadium för det senare -u). Att *ek* ej är utskrivet är väl irrelevant. *þi* är instrumentalis till *þat*. Jag översätter alltså: »(Jag) klämmer till med detta (verktyg)«. — No. dial. *dyvja* kan vara detta *dufjōn*, som då ändrat konjugation liksom *synja*: *sunde* för äldre *synjafi* o. d. *Dyfja* till ett $*dyf$ liksom *klyfja*, *lyfja* till *klyf*, *lyf* o. s. v.« Han tilføier senere (19/1 1915): »Vad man skall underförstå som objekt för *dufio*, vågar jag ej ännu hysa någon bestämd mening om.«

Birkeland udtaler om Gjersvik-Indskriftens Begyndelse bl. a. følgende:

»Jeg betragter **fiō** som forkortet skrivemaate for f[aih]i[d]o, 1. pers. ental præet. av verbet $*faihan$ »male, skrive, tegne«, som forekommer i flere urnord. ind-

1) Fornmanna sögur V 250. Jfr. Eyrbyggja saga Kap. 44.

2) Jfr. Grimmismál 53 *úfar 'ru disir*, Sigdrifumál 9 *biðja disir duga*.

3) *Disarsalr og Vanadis* tør man her neppe paaberaabe sig.

skrifter. Helt ut læses **faihido** paa runestenene fra Einang og Vetteland; men forkortet skrivemaate forekommer flere ganger, baade paa stener og paa mindre gjenstande, f. eks. benstykket fra Ødemotland og endel brakteater.

De to følgende runer **þi** oppfatter jeg som forkortet skrivemaate av det demonstrative pronomen. Man kan tænke sig det utfylt til **þi[n]**, akk. ental hankj., som Bugge læser paa det nævnte benstykke fra Ødemotland (NI. I 257 **þinuu**) og paa Reistad-stenen og Roes-stenen (l. c. I 542), eller **þi(t)**, akk. ental intetkj., som Magnus Olsen foreslaar at læse paa brakteaten fra Overhornbæk (Aarb. f. nord. Oldk. 1907, s. 21).

De to (eller tre) første runer **d*[*]** maatte da antagelig indeholde runeristerens navn, sandsynlig i forkortet form. Magnus Olsen har nævnt ***dagar**, hvilket jo ogsaa er navnet paa runen **d**.

Foran **d** sees en krum strek som muligens kan opfattes som **k**-runen med aapningen vendt mot indskriftens begyndelse. Antar man denne for en forkortelse av pronomenet **ek**, skulde indskriften kunne læses:

[e]k d[agar?] f[aih]i[d]o þi[n] (eller: þi[t]),

∅: jeg D(ag?) forsynte denne (kjøtkniv) eller dette (redskap) med en runeindskrift. (Eller: skrev dette [∅: de følgende magiske runer]?).«

Da saaledes hverken jeg eller Andre med nogen høi Grad af Sandsynlighed kan faa noget ud af Indskriftens 7 første Runer under Forudsætning af, at dette Afsnit indeholder helt eller delvis fuldstændig skrevne Ord med sproglig Mening, har for mig en anden Mulighed naturlig maattet trænge sig i Forgrunden, nemlig at Runerne **d*[* ?] fiopi** skal opfattes som magiske Runer. Ogsaa ellers haves Eksempler paa, at magiske Runer kan komme til at danne en Bogstavforbindelse, som kan udtales. Der gives jo flere Tilfælde, hvor Runeforskerne endog har været i Tvivl, om der skal læses magiske Runer eller ligefrem skrevne Ord med sproglig Mening (jfr. **atti** paa Vævspjældet fra Lund og **atyie** paa Veile-Øksen¹⁾).

Medens Gjersvik-Indskriftens Begyndelse, saavidt jeg kan se, intet sikkert bringer hverken for Sproghistorien eller Kulturhistorien, knytter der sig en ikke ringe Interesse til det andet Afsnit, som bestaar af 10 **þ**-Runer.

Allerede tidligere har jeg mindet om den sikkert magiske Runeindskrift fra Fløksand i Alversund (Nordhordland), som ligeledes er indridset paa en »Kjøtkniv«. Denne Indskrift bestaar af 10 — ti — Runer, nemlig Ordene **lina laukar** »Lin (og) Løg«, rimeligvis Hovedordene i en Trylleformular, samt den magiske Rune **þ a** (antagelig at opfatte som Begyndelsesrunen i det tryllekraftige Ord **alu**); se den i det følgende under Nr. 51 givne Tolkning. Her synes 10-Tallet at være tilsigtet. I Anledning af Fløksand-Indskriften har jeg berørt en anden magisk Runeindskrift fra urnordisk Tid, nemlig Valby Amulettens 10 Runer **wiþr afunþ** »mod Avind«, fulgt af en magisk **þ**-Rune i en Linje for sig. Fremdeles har jeg til Sammenligning anført et Vers af Egil Skallagrímsson, hvori denne ved Ordene *tú launstafi* (Akk.) »ti Lønstave« hentyder til en magisk Runeindskrift paa et *tálkn* (Hvalbarde eller Fiskegjælle), som havde paaført en ung Pige en lang tærende Sygdom.

Der kjendes saaledes tre Runeindskrifter — deraf to bevarede urnordiske og én, som kun er antydnet i et Skaldevers —, hvori 10-Tallet synes at spille en Rolle. Da nu disse tre Runeindskrifter aabenbart har staaet hinanden nær med

¹⁾ Se bl. a. mit Skrift »Tryllerunerne paa et vævspjæld fra Lund i Skaane« (Christiania Vid.-Selsk. Forhandl. 1908 Nr. 7) S. 5 ff., 12 ff.

Hensyn til Indhold og Bestemmelse, har jeg paa Grundlag af dem søgt at uddrage almindelige Regler for saadanne Indskrifter, hvilke jeg har betegnet som »magiske Runeindskrifter, der har Berøringer med $\tau\acute{\alpha}$ $\alpha\iota\delta\omicron\iota\alpha$ eller Hensyn til erotiske Forhold i videre Forstand«.

Bedst støttet (ved 3 Eksempler) er den Regel, at Indskrifter af det beskrevne Indhold bestaar af 10 Runer (jfr. Fingrenes Antal).

Gjersvik-Indskriften synes nu end yderligere at sikre Regelen om 10-Tallets Anvendelse i »phalliske« Runeindskrifter. Den er, ligesom Fløksand-Indskriften, indridset paa en »Kjotkniv«, som har været brugt ved Tilberedningen af Kjødsiden af Skind. Paa Fløksand-Kniven er indridset Ordene **lina laukaṛ**, som uden Tvivl skal sees i Sammenhæng med en Situation i Vølsa þátr: en Hest slagtes om Høsten og flaaes, dens Phallos afskjæres og opbevares *lini gæddr, en laukum studdr*, som det heder i en af Vølse-Viserne. I en lignende Sammenhæng bør derfor sandsynlig Gjersvik-Indskriftens 10 ᚦ-Runer indordnes, og der kan da vel ikke være Tvivl om, at R. 8—17 |...| er forkortet Skrivemaade for Ordene **lina laukaṛ**, skrevne tilsammen 10 Gange. Se nærmere herom under Tolkningen af Fløksand-Indskriften.

Gjersvik-Indskriften indeholder ingen Runeform, som kan hjælpe os til en nøiagtig Datering. Heldigvis kan vi her modtage Hjælp fra arkæologisk Hold, saaledes at Indskriften med stor Sandsynlighed kan henføres til 5te Aarh. eller til omtrent samme Tid som Kragehul Mosefund (Schetelig i Bd. III S. 36). Den er altsaa lidt yngre end Fløksand-Indskriften, som af arkæologiske Grunde maa sættes til 4de Aarh. Ligesom denne er den skreven fra høire mod venstre.